

liği adıyla anılmaktadır. Doğuda Sandalcı Kerim, batıda Birinci Hamam ve güneyde İkinci Hamam sokakları ile sınırlı olan 2716. parsel içerisinde yer alır.

II. Abdülhamid albümlerinde Sütlüce bölgesini gösteren bir fotoğrafa göre Humbaracılar Mezarlığı mevcut mezarlığın kuzeyinde bulunuyordu (Yıldız Sarayı Fotoğraf Albümleri, nr. 90.753/7. c [34]). Yeniçerilik teşkilâtında Humbaracılar cemaati olarak anılan askerî sınıf için 1759 yılında Haliç kıyısında ikinci defa kurulan Humbarahane ve Hendesehane döneminde oluşmaya başlayan mezarlık, III. Selim tarafından 1792'de Humbaracılar Kışlası'nın inşa ettirilmesi üzerine sadece humbaracıların defnedildiği bir mezarlık haline gelmiştir. Daha sonraki yıllarda topçular, XIX. yüzyıl ortalarından itibaren de bölgede yaşayan halk ve ulemâ bu mezarlığa gömülmeye başlanmıştır. Nitekim halen mezarlık içerisinde Sokullu, Arapkirli ve Kara Mustafa Paşa aile sofaları mevcuttur.

Yakın geçmişte yeni kabir yerleri açılarak tarihî dokusu bozulan ve tahrip edilen Humbaracılar Mezarlığı 1980'li yıllardan itibaren daha hızlı bir değişime uğramış, humbaracı mezar taşları yeni kabirler açmak için kırılmış ve toprağa gömülmüştür. 1996'da yapılan bir tesbitte mezarlıktan yedi adet humbaracı mezar taşı kalmışken 1997 yılı Haziranında sadece iki humbaracı taşı toprak altından çıkarılmıştır. Halen burada Osmanlı dönemine ait aile sofaları dışında toplam on üç mezar taşı bulunmaktadır.

Üzerinde herhangi bir remiz yer almakla beraber aynı bir şekle sahip olan, kavuk kısmı ile dikkati çeken humbaracı taşlarında kavuklar ön ve arka taraflarından hafif basık silindirik bir biçimde olup kırmızıya boyanmıştır. Kavukların yaklaşık olarak uzunluğu 16 ile 20 cm. arasında değişmektedir; şâhide yükseklikleri de 2 ile 3 metredir.

Humbaracılar Mezarlığı'nda bulunan 10 Ramazan 1220 (2 Aralık 1805) tarihli bir mezar taşı

BİBLİYOGRAFYA :

Yıldız Sarayı Fotoğraf Albümleri, İÜ Ktp., nr. 90.753/7. c [34]; Mahmud Raif Efendi, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Yeni Nizamların Cetveli* (nşr. ve trc. Arslan Terzioğlu – Hüsrev Hatemi), İstanbul 1988, s. 21-22 (maddenin hazırlanmasında esas olarak Necdet İşli'nin yeniçeri mezar taşlarıyla ilgili yayımlanmamış çalışmasının faydalanılmıştır).

SÜLEYMAN FARUK GÖNCÜOĞLU

HUMBARACI AHMED PAŞA (ö. 1160/1747)

Humbaracı Ocağı'nı
işlah etmekle görevlendirilen
Fransız asıllı Osmanlı zâbiti.

Fransa'nın Limousin eyaleti soylularından olup 14 Temmuz 1675'te Coussae şehrinde doğdu. Asıl adı Claude-Aleksandre Comte de Bonneval'dir. Küçük yaşta askerlik mesleğine girdi ve önce bahriyede çalıştı, 1698'de kara kuvvetlerine geçerek kısa sürede yükseldi. İtalya ile yapılan muharebelere ve İspanya veraset savaşlarına katıldı ve önemli başarılar kazandı. Ancak 1704 yılında XIV. Louis ile arası açılınca ordudan atıldı; Paris'ten kaçarak Fransa'nın düşmanı Avusturya'ya sığındı. Burada Prens Eugen'in maiyetine girdi; Avusturya ordusunda çeşitli görevlerde bulundu; Fransız kuvvetlerine karşı gösterdiği başarılar dolayısıyla rütbesi yükseltildi ve imparatorun müsteşarlığına getirildi. 1716'da Osmanlı Devleti ile Avusturya arasında cereyan eden Varadın Savaşı'nda önemli rol oynadı. Bu arada yeni Fransa Kralı XV. Louis tarafından affedildi. Avusturya İmparatoru VI. Charles da onu müşirliğe getirdi. Ancak Başvekil Prens Eugen'le anlaşmazlığa düşüncü görevden alındı; bir süre hapisce yatıktan sonra yirmi iki yıl hizmet ettiği bu ülkeden de kaçtı. İspanya ve Lehistan'dan sığınma talebinde bulunduysa da kabul görmedi. İki yıl kadar Venedik'te kaldı. 1729'da Osmanlı Devleti'ne sığındı. Bir süre Saraybosna'da oturdu. İstanbul'a yaptığı müracaat, III. Ahmed ve barış taraftarı Sadrazam Nevşehirli Damad İbrahim Paşa tarafından komşu devletlerle iyi geçinme siyaseti sebebiyle dikkate alınmadı. Onun asıl niyeti Osmanlı himayesindeki Macaristan'da prensliği ele geçirmektir. Saraybosna'da geleceğe yönelik tasavvurlarını gerçekleştirmek için İslâmiyet'i kabul edip Ahmed adını aldı. Ardından sarayın daveti üzerine İstanbul'a hareket ettiyse de bu esnada III. Ahmed'in tahttan indirilmesi ve Damad İbrahim Pa-

şa'nın ölümüyle sonuçlanan Patrona İsyanı yüzünden bir süre Gümülcine'de bekledi. Bu sırada kendisine bir miktar maaş bağlandı.

I. Mahmud'un tahta çıkması ile (1730) dışarıya karşı barış devri sona erdi, içeride de askerî ıslahat dönemi başladı. Sadrazam Topal Osman Paşa, Avusturyalılardan intikam almak için Osmanlı ordusunda mutlaka ıslahat yapmanın gereğine inanıyordu. O sırada Ahmed Bey sunduğu bir raporda artık bu çağda cesaret ve kahramanlığın yetmediğini, askerlikte eğitim, disiplin ve maaşların düzenli ödemesinin daha önemli olduğunu belirtti. Yapılması gereken yenilikler için Fransız ve Avusturya ordu kuruluşları, bunların asker toplama yöntemleri ve eğitimleri hakkında bilgiler verdi, sıhhiye bölükleri kurulmasını önerdi. Osman Paşa askerî bilgisini takdir ettiği Ahmed Bey'i İstanbul'a çağırdı (1731). Beylerbeyi pâyesiyile Humbaracı Ocağı'nın başına getirilen ve bundan böyle Serhumbaracıyan (humbaracıbaşı) ve daha yaygın olarak Humbaracı Ahmed Paşa diye şöhret bulan Bonneval işe ulûfeli bir humbaracı sınıfı kurmakla başladı ve bunun için bir nizamnâme hazırladı. Bosna'dan getirilen 300 kadar nefere her gün Üsküdar'da Ayazma'da yaptırılan Humbaracılar Kışlası'nda tâlim yaptırdı. Kısa sürede sayıları 600'ü aşan bu neferlere aynı zamanda matematik dersi de veriyordu. Buradan yetişen humbaracılar Vidin, Niş, Hotin, Azak ve Bosna sınırlarındaki kalelere gönderiliyordu. Kışlanın yanındaki imalâthanede Ahmed Paşa ilk merhalede 100 havan, 50.000 humbara döktürmüştü. Osman Paşa'nın 1732 Martında azlinden sonra Humbaracı Ahmed Paşa bir süre unutulduysa da Hekimoğlu Ali Paşa zamanında kendisine tekrar beylerbeyilik pâyesi verildi; aynı zamanda Yirmisekizcelebizâde Mehmed Said Paşa'nın tavsiyesiyle sadrazam müşaviri oldu. Hekimoğlu Ali Paşa humbaracıbaşından siyasî yönden de faydalanmak istiyordu. Ahmed Paşa ise özellikle dış politikaya dair verdiği raporlarla Devlet-i Aliye'nin Fransa ile ittifakını sağlamaya çalışıyordu. Nitekim bir raporunda Rusya'ya karşı Osmanlı - Fransız ittifakı üzerinde durmuştu. Ona göre Osmanlı Devleti için en büyük tehlike Rusya'nın hızla büyümesiydi. Osmanlı - Fransız ittifakına daha sonra İsveç girecek, İspanya Fransa'ya tâbi olacak, Hollanda ve İngiltere gibi denizci devletler de Ortadoğu ve Uzakdoğu ticaretinde Rusya'yı kendilerine rakip göreceklerdi. Bu fikirler sadrazamın hoşu-

na gitmiş, ancak Fransa Osmanlı Devleti ile ittifaka yanaşmamıştı.

Humbaracı Ahmed Paşa'nın fikirleri I. Mahmud tarafından da takdir ediliyordu. Böylece Ahmed Paşa'nın İstanbul'da nüfuzu iyice arttı. Üsküdar'da ikametine büyük bir konak tahsis edildi. Artık hükümetin işlerini yönlendirmeye, özellikle dış politikada etkili olmaya başladı. Debdebeli bir hayat sürüyor, paşa ve vezirlerden saygı görüyordu. Hırslı bir devlet adamı olan Ahmed Paşa I. Mahmud'un verdiği rütbelerle tatmin olmuyor, Avrupa hükümetlerini de kendi istek ve fikirlerine raketmek istiyordu. Avrupa devletlerinden İstanbul'a gelen delegeler önceleri Ahmed Paşa'ya önem vermemişler, fakat yardımından mahrum kalanlar işlerinin yürümediğini görünce kendisiyle bağlantı kurma ihtiyacı duymuşlardı. Fransız elçisi Marquis de Wilneuve ise Ahmed Paşa'nın sır tutmaması yüzünden iyi bir devlet adamı olmadığını ileri sürüyordu. Gerçekten o sırada mâzileri karışık, ülkelerinde rahat durmamış, menfaatleri uğruna İslâmiyet'i kabul etmiş birçok insan Ahmed Paşa'nın etrafında toplanmış, paşa da bazı mevkilere getirttiği bu insanlara evini açmış, devlet sırlarını ve ileriye dönük planlarını anlatmıştı. Rusya ve Avusturya bunlar arasından edindiği casuslar vasıtasıyla Osmanlı Devleti ile Fransa arasındaki görüşmelerden haberdar olmuş, böylece iki ülkenin ittifak yapmasını engellemişlerdi. Ahmed Paşa bu defa Osmanlı Devleti'nin İsveç'le ittifak kurmasını sağlamaya çalıştı. Daha sonra Fransa İsveç'in yanında yer alacak ve dolayısıyla Osmanlı Devleti ile birleşmiş olacaktı.

Faaliyetlerini daha çok Fransa'nın menfaatleri doğrultusunda yoğunlaştıran Ahmed Paşa'nın bu niyeti Osmanlı hükümet ricâline pek anlaşılammıştı. 1736'da başlayan Osmanlı-Rus-Avusturya savaşlarında bulundu. Fakat serdâriekrem

müşaviri olarak kendisinden istifade edilemediği gibi humbaracıların maaşlarının ödenmesi için sadrazama karşı sert tavrı almasından dolayı gözden düştü. Diplomasideki başarısızlığına rağmen askeri ıslahat girişimlerinde oldukça başarılı oldu. Gerçekten Osmanlı ordusunun ıslahı için projeler, muhtıralar ve haritalar düzenleyen Ahmed Paşa'nın gerek ordunun silâhlanmasında gerekse sevkinde önemli hizmetler yaptığı bilinmektedir. Onun tavsiyesi üzerine uygulanan bazı savaş yöntemleri sebebiyle Ruslar ve Avusturyalılar Osmanlı ordusu karşısında pek başarı kazanamamışlardı. Osmanlılar Orsova'yı almışlar, Belgrad'ı tehdide başlamışlardı. Osmanlı Devleti'nin bu başarısı Fransa'nın işine geliyordu. Ahmed Paşa ile aralarında rekabet kalmayan Wilneuve el ele vererek aynı amaç için çalışmaya başlamışlardı. Ancak Wilneuve, Osmanlı Devleti'nin bu başarılarının uzun sürmeyeceğini düşünerek barış yapılmasını gerekli görürken Avusturyalılar'dan intikam alma emelinde olan Ahmed Paşa savaşın devamını istiyordu. Nitekim Macaristan halkını ayaklandırmak için bazı girişimlerde bile bulunmuştu. Hatta o sırada Tekirdağ'da yaşayan Macar millî kahramanlarından Rakoçi Ferenç ile bağlantı kurmuş, fakat onun ölümü üzerine kendisinden faydalanamamıştı. Ahmed Paşa daha sonra Rakoçi'nin oğluna yanaşarak ondan istifadeye çalışmış ve onu ikna etmişti.

Rakoçi'yi Tekirdağ'dan İstanbul'a çağırarak Erdel Beyliği'ne getirtten Ahmed Paşa onu Tuna sahillerine sevkettirmiş, kendisi de oralara gitmişti. Böylece Macaristan halkının prence tâbi olacağını umuyordu. Fakat Avusturya'nın baskısı altında yaşayan Macarlar millî şuurdan yoksun oldukları için genç prence tâbi olmadılar. Humbaracı Ahmed Paşa İstanbul'a dönünce bütün nüfuzunun kırıldığını gördü. Devlet ricâli artık kendisini iyice tanıyordu. Maiyetindeki humbaracıların maaş alamadıkları bahanesiyle ayaklanmaları Ahmed Paşa'nın durumunu daha da kötüleştirdi. Bâbürlî'ye geldiği bir gün şiddetle azarlandı ve Kastamonu'ya sürüldü (1738). Onun bu gözden düşüşü Fransa'da büyük tesir yapmış, hatta XV. Louis ailesine teessürlerini bildirmişti. Ancak bazı devlet ricâlinin aracılığı ile birkaç ay sonra İstanbul'a dönüp mevkiini tekrar elde ettiyse de eski itibarına kavuşamadı.

Yıllardır Türkiye'de bulunmasına rağmen Osmanlı sosyal hayatıyla hiçbir ilgi-

si bulunmayan Humbaracı Ahmed Paşa'nın Beyoğlu'ndaki evi iki daireden oluşuyordu. Bunlardan biri şark usulünde tefriş edilmişti. Paşa bu dairesine her hafta Osmanlılar arasında hürriyetçi fikre sahip kimseleri kabul eder ve onlarla felsefe ve siyaset üzerinde konuşurdu. Evin diğer bölümü Avrupaî tarzda döşenmişti.

Ahmed Paşa'nın sunduğu plan ve projelerden amacı Avrupa'daki gelişmelerden Osmanlı hükümetini haberdar etmektir. Osmanlı Devleti'nin gerileme sebebini büyük ölçüde bu irtibatsızlığa ve devlet ricâlinin Avrupa'ya kayıtsız kalmasına bağlıyordu. Nitekim bu lâyihalardan birinde (Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 3889), Avrupa siyasî olaylarının 1701 yılından Avusturya İmparatoru VI. Karlos'un ölümüne kadar (1740) olan kısmından kısaca ve ondan sonra ortaya çıkan Avusturya savaşlarından genişçe bahseder. Osmanlı Devleti'nin o sırada Sicilyateyn Devleti ile imzaladığı antlaşma ve İspanya hükûmetiyle kurduğu iyi münasebetlerde bu lâihanın büyük tesiri olduğu anlaşılmaktadır. Aynı kütüphanede bulunan (nr. 2062) *İcmâlû's-sefâin fi bihâri'l-âlem* adlı başka bir risâlede Avrupa devletlerinin deniz kuvvetlerinden genişçe bahsedilmektedir. Burada Avusturya ve Prens Eugen'den düşmanca söz edilmesinden hareketle bu risâlenin de Humbaracı'ya ait olduğu kabul edilmektedir. Aynı dönemde yazdığı başka raporlarında Ahmed Paşa yine Avrupa devletleri hakkında bilgi vermektedir (Mehmed Ârif, IV/20 [1329], s. 1283-1286).

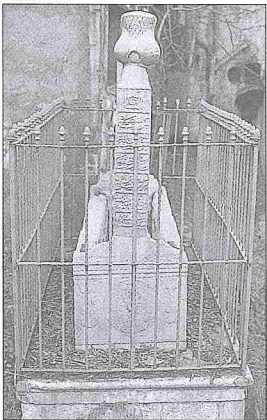
Bazı lâyihalarında Bern ve Zürih'teki Protestanlar'ın Rumeli ovalarında iskânı için tekliflerde bulunan Ahmed Paşa bakan da İran'ı ele geçirmek için I. Mahmud ile Bâbürlî Hükümdarı Nâsirüddin Muhammed arasında ittifak projeleri hazırlıyordu. Ayrıca Ahmed Paşa'ya göre Anadolu ve Bosna madenleri işletilmeli, Sakarya nehriyle Marmara denizi, Akdeniz ile Kızıldeniz birer kanalla birleştirilmeliydi. Özellikle Mısır'ın coğrafi durumu üzerinde duran Ahmed Paşa, bu ülkenin Osmanlı idaresinde bulunduğu sürece Uzakdoğu ticaretinden elde edilen gelirin Osmanlı hazinesine gireceğini biliyordu. Bununla ilgili olarak hazırladığı bir lâyihada Hintliler, Araplar ve Mısırlılar tarafından yapılan Hint ticaretinden Bâbürlî'nin daha çok faydalanabileceğini, bu ticaretin gümrükler sayesinde devlet gelirlerini arttıracığını ve Osmanlı halkını zenginleştireceğini ifade etmişti.

Humbaracı
Ahmed
Paşa'nın
portresi
(Versailles
Müzesi -
Paris)

Ahmed Paşa hayatının son dönemlerini bu tür lâyhalar hazırlamakla geçirdi. Fakat vatanından uzakta yaşaması kendisine gittikçe ağır gelmeye başlamıştı. Nitekim bu husus kardeşine yazdığı mektuplarda görülmektedir. Niyeti Roma'ya gidip orada yaşamaktı. Bir ara Sicilyateyn ile anlaşarak Napoli gemilerinden biriyle kaçmaya yeltenmiş, ancak muvaffak olmamıştı. Bunun üzerine Fransa'ya başvurdu ve Hariciye nazırına mektup yazdı. O sırada Fransa'nın İstanbul'daki elçisi olan Kastelan nâzırdan Ahmed Paşa'ya bir mektup aldı, durumu kendisine bildirmek için evine gittiğinde onu hasta buldu. Ahmed Paşa ertesi gün (23 Mayıs 1747) ölünce bu teşebbüs de yarım kaldı. Mezarı Galata Mevlevihânesi hazîresindedir. Hazırladığı nizamnâme gereğince humbaracıbaşılığa evlâtlığı Mühtedi Süleyman Ağa tayin edilmiştir.

Humbaracı Ahmed Paşa, Doğu'da Fransa'nın nüfuzunu arttırmak için çalışan önemli kişilerden biridir. Gerçekten ülkesi lehine sarfettiği gayretlerin tesirleri uzun süre devam etmiştir. Onun Fransız politikasına yaptığı hizmetler, geleneksel Osmanlı-Fransız dostluğunu iki ülke yararına pekiştirmek ve Osmanlı Devleti'nde askerî yenilikler yaparak Rusya ile Avusturya'nın doğuda ilerlemesine engel olmak şeklinde özetlenebilir (Ahmed Refik, s. 134 vd.). Maceracı, gururlu ve geçimsiz bir kimse olduğu anlaşılan Ahmed Paşa, Fransa'ya düşman ülkelerin saflarında iken bile ülkesi aleyhinde bir söze tahammül edemezdi. Avusturya üniforması ile de Osmanlı kavuğu altında da milliyetini ve ırkını asla inkâr etmemiştir. Hükûmette sunduğu raporların birer nüshasının Fransa'ya gönderilmesi casus olabileceği ihtimalini de akla getirmektedir. Hâtıraları Prince de Ligne tarafından *Mémoire sur le Comte de Bonneval* adıyla yayımlanmıştır (Paris 1817).

Humbaracı
Ahmed
Paşa'nın
Galata
Mevlevihânesi
hazîresindeki
mezarı -
Tünel / İstanbul

BİBLİYOGRAFYA :

Humbaracı Ahmed Paşa, *İcmâlû's-sefâin fi bihârî'l-âlem*, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 2062; a.mlf., *Mülûk ve Mîlel-i Nasârâ'da Olan Havâdisin Takrîr-i İcmâli*, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 3889; a.mlf., *Nemçe Çarı Memleketinin Ahvâline Dair Rapor*, İÜ Ktp., TY, nr. 6102, 6946; BA, MD, nr. 136, s. 292; BA, Cevdet-Askerî, nr. 33101, 45137; BA, Cevdet-Hariciye, nr. 7897; Subhî, *Târih*, vr. 58^a-59^b; D'Ohsson, *Tableau général*, VII, 369; Hammer, *HEO*, XIV, 198, 293; Atâ Bey, *Târih*, I, 158; A. Vandal, *Le Pacha Bonneval*, Paris 1884; a.mlf., *Une ambassade française en orient*, Paris 1887; Mehmed Râif, *Mir'ât-ı İstanbul*, İstanbul 1314, s. 556; Ahmed Refik, *Tesâvür-i Ricâl*, İstanbul 1331, s. 76 vd.; S. Gorceix, "Bonneval-Pacha et jeune râkoczi", *Mélanges Iorga*, Paris 1933, s. 341-363; *Türkiye Maarif Tarihi*, I, 48-49; Adıvar, *Osmanlı Türklerinde İlim*, s. 164; Uzunçarşılı, *Kapukulu Ocakları*, II, 118 vd.; a.mlf., *Osmanlı Tarihi*, IV/1, s. 322-325; Hayriye Miskioğlu, *Humbaracı Ahmed Paşa* (lisans tezi, 1948), İÜ Ed. Fak. Tarih Seminer Kitaplığı, nr. 431; H. G. Majer, "Bonneval", *Biographisches Lexikon zur Geschichte Südosteuropas*, München 1974, I, 233-234; Niyazi Berkes, *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, İstanbul 1978, s. 66-68; Ahmet Halaçoğlu, *Humbaracı Ocağı-Humbaracı Ahmed Paşa'nın Hayatı ve İslahatları* (lisans tezi, 1982), İÜ Ed. Fak. Tarih Seminer Kitaplığı, nr. 3533; Kemâl Beydilli, *Türk Bilim ve Matbaacılık Tarihinde Mühendishâne, Mühendishâne Matbaası ve Kütüphanesi: 1776-1826*, İstanbul 1995, s. 23, 85; Mehmed Ârif, "Humbaracıbaşı Ahmed Paşa (Bonneval)", *TOEM*, III/18 (1328), s. 1153-1157; IV/19 (1329), s. 1220-1224; IV/20 (1329), s. 1282-1286; Cavid Baysun, "Ahmed Paşa", *İA*, I, 199; a.mlf., "Ahmed Paşa", *Küçük Türk-İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 1974, I, 52-53; Münir Aktepe, "Topal Osman Paşa", *İA*, XII/1, s. 440; H. Bowen, "Ahmad Pasha Bonneval", *EP* (Fr.), I, 300-301.

ABDÜLKADİR ÖZCAN

HUMBARAHANE KIŞLASI ve CAMİİ

İstanbul'da
Halîç kıyısında
XVIII. yüzyılın sonlarına ait
kışla ve cami.

Beyoğlu ilçesine bağlı Hasköy'ün Halıcıoğlu semtinde bulunan yapılardan kışla III. Selim tarafından 1206 (1792) yılında, kışlanın avlusunun ortasında yer alan cami ise annesi Mihrişah Vâlide Sultan tarafından 1208'de (1794) inşa ettirilmiştir. Kışladan geriye kalan bazı küçük bölümlerle Halıcıoğlu veya Mihrişah Sultan Camii de denilen cami halen Kumbarahane caddesi üzerindedir. Kompleksin kuzeyinde Mühendishâne-i Berrî-i Hümayun ile Mekteb-i Hendese, güneyinde Abdüsselâm Camii ve Kabristanı, doğusunda da Estepan Kilisesi bulunmaktadır.

Kışla. Top döküm tesisleri, tâlim yerleri, çeşitli askerî amaçlarda kullanılmak üzere deri işlenen bir klorhâne, mutfak, ahırlar, hamam, mescidle meşruta odaları ve dükkânlardan oluşan Humbarahane Kışlası, büyük çaplı askerî binaların modern anlamdaki ilk örneği kabul edilmektedir. Faaliyete geçtiğinde güneydeki Hasköy tarafı humbaracılar, kuzeydeki Sütluce tarafı ise lağımcları ayrılmıştı. 1795'te Mühendishâne-i Berrî-i Hümayun'un açılması üzerine buraya dahil edilen kışla binaları II. Mahmud döneminde yenilenmiş, 1848'de yanan Galata Sarayı'nın yerine Mekteb-i Tıbbiyye'ye verilmiştir. Böylece yapılaşma amacından uzaklaştırılan kışla, 1865'teki kolera salgının da yahudi hastaların bakımına tahsis edilmiş, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nda dört yıl boyunca askerî hastahane olarak kullanılmıştır. Daha önce 1850 ve 1861'de elden geçirilen binalar II. Abdülhamid zamanında esaslı bir onarım görmüş, Cumhuriyet dönemine kadar yine Mühendishâne binası ile birlikte Topçu ve İstihkâm Okulu, Cumhuriyet'in ilânından sonra ise önce Yedek Subay Okulu, arkasından 1941 yılına kadar topçu subayları için meslek tatbikat okulu işlevlerini yürütmüştür. 1971-1974 yılları arasında sürdürülen Halîç Köprüsü inşaatı sırasında kışlanın büyük kısmı tamamen tahrip olmuş, geriye sadece özgün hali bozulmuş bazı yapı parçaları kalmıştır.

III. Selim ve II. Mahmud zamanlarına ait binalar arasında itinalı yapı tarzı ve tekniğiyle dikkati çeken kışla, dönemin mimari anlayışına uygun biçimde empire üslûbunda inşa edilmiştir. Sedat Hakkı Eldem'in tesbitlerinden kenarlarının yaklaşık 130 m. uzunluğunda olduğu anlaşılan kare planlı asıl kışla binası büyük bir avlu etrafına dizilmiş iki katlı koşullardan meydana geliyordu ve cephelerinin ortasında birer kapı ile üzerlerinde özel odalar bulunuyordu. Bunlar yanlarda ve arkada küçük, ön cephede büyük birer köşk şeklinde ve komutanlık odaları ile hünkâr kasrı halinde düzenlenmişti. Batı cephesinin ortasındaki cümle kapısının üstünde yer alan, ikinci katı ahşap hünkâr kasrının kubbesi önceleri camininkiyile uyum sağlayacak şekilde ahşaptan yapılmıştı; XIX. yüzyıldaki tamirlerde ise yüksek kırma çatıya dönüştürülmüştür. Kapının önündeki sütunlar üzerine oturtularak dışa taşkın bir biçimde ve âbidevî ölçülerde ele alınan kasır devrinin mimari özelliklerini taşımaktadır. II. Mahmud zamanında yenilenen kışlada yoğun bir bezeme uygulanmıştır. Temelinde düzgün